

نام و نام خانوادگی:

زمان برگزاری: ۱۰۰ دقیقه

نام آزمون: منطق تشریحی سری ۱

تاریخ آزمون:

۱ در اصطلاح عامیانه به مغالطه «هندوانه زیر بغل کسی گذاشتن» گویند.

۲ «قیاس اقترانی» را تعریف کنید و مثالی ذکر نمایید.

۳ منطق، علمی است که تبخّر در آن به تمرین و ممارست نیاز دارد.

۴ چرا استدلال‌های زیر مغالطه هستند؟

۱- سعدی انسان است انسان یک مفهوم کلی است سعدی یک مفهوم کلی است ۳- ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا است رئیس‌جمهور آمریکا هر چهار سال یکبار انتخاب می‌شود ترامپ هر چهار سال یکبار انتخاب می‌شود ۵- کتاب ارزان کمیاب است هرچیز کمیاب گران است کتاب ارزان گران است ۷- سعادت غایت زندگی است غایت زندگی انسان مرگ است سعادت انسان مرگ است ۹- شرور وجودشان واجب است آنچه وجودش واجب است خیر است شرور وجودشان خیر است	۲- انسان حیوان است حیوان پنج حرف دارد انسان پنج حرف دارد ۴- در باز است باز پرنده است در پرنده است ۶- انگور شیرین است شیرین معشوق فرهاد است انگور معشوق فرهاد است ۸- کسانی که برای دیگران نقشه می‌کشند، غیر قابل اعتمادند مهندسان راه و ساختمان برای دیگران نقشه می‌کشند مهندسان راه و ساختمان غیر قابل اعتمادند ۱۰- فیروزه دوست من است فیروزه سنگ گران‌بهایی است دوست من سنگ گران‌بهایی است

۵ جملاتی که با «چیست» پایان می‌پذیرند و جملاتی که با «چرا» آغاز می‌شوند، با کدام یک از دو مبحث اصلی منطق ارتباط دارند؟

۶ نوع دلالت الفاظ زیر را از میان مطابقه، تضمّن و التزام، مشخص کنید:

- (الف) او حاتم بخشی می‌کند.
- (ب) دزد ماشینم را برد.
- (ج) کفشم را واکس زدم.
- (د) خانه خرابم کردی.

۷) آیا استدلال‌های زیر منتج هستند که اگر پاسخ مثبت است نتیجه آن را بنویسید و در صورتی که پاسخ منفی است دلیل آن چیست؟

۱- این دو خط موازی‌اند و یا این دو خط متقاطع‌اند ولی این دو خط متقاطع نیستند	۲- یا این دیوار سفید است یا این دیوار سبز است ولی این دیوار سفید نیست
۳- یا ۵ فرد است و یا ۵ زوج است ولی ۵ زوج نیست	۴- حسن یا در خانه است یا در مدرسه حسن در خانه نیست
۵- اگر باران بیارد، آنگاه زمین خیس می‌شود ولی زمین خیس شده است	۶- اگر شکلی مثلث باشد، آنگاه، سه ضلع دارد ولی این شکل سه ضلع ندارد
۷- اگر باران به کوهستان نیارد، به سالی دجله گردد خشک رود ولی باران به کوهستان باریده است	۸- اگر باران به کوهستان بیارد، آنگاه رود کارون پر از آب می‌شود ولی باران به کوهستان باریده است
۹- گروه خونی او یا O^+ است یا AB^+ ولی گروه خونی او O^+ نیست	۱۰- گروه خونی او یا O^+ یا AB^+ ولی گروه خونی او O^+ است
۱۱- عید نوروز یا در شیراز هستم یا در اصفهان ولی در شیراز نیستم	۱۲- عید نوروز یا در شیراز هستم یا در اصفهان ولی در اصفهان هستم
۱۳- حسن یا در دریا است یا غرق نمی‌شود ولی در دریا نیست	۱۴- هواپیما یا در آسمان است یا سقوط نمی‌کند ولی در آسمان نیست
۱۵- علی یا ریاضی بیست می‌گیرد یا معدلش بیست نمی‌شود ولی ریاضی بیست می‌گیرد.	

۸) نوع استنتاج‌های زیر را مشخص کنید.

۱- پاداش انسان یا در دنیا و یا در آخرت داده می‌شود لیکن در دنیا داده نمی‌شود در آخرت داده می‌شود	۲- پاداش انسان یا در دنیا و یا در آخرت داده می‌شود لیکن در آخرت داده نمی‌شود در دنیا داده می‌شود
۳- پاداش انسان یا در دنیا یا در آخرت داده می‌شود لیکن در دنیا داده می‌شود	۴- پاداش انسان یا در دنیا و یا در آخرت داده می‌شود لیکن در آخرت داده می‌شود.

۹) نوع رابطه میان قضایای زیر را مشخص کنید و صدق و کذب قضیه دوم را نیز بر اساس جدول‌های داده‌شده، معین نمایید.

صدق یا کذب	رابطه	قضیه دوم	قضیه اول
-	تناقض	۱- بعضی انسان‌ها در جهان تنها هستند.	۱- هیچ انسانی در جهان تنها نیست. (+)
		هیچ گردویی گرد نیست.	۲- هر گردویی گرد است. (+)
		بعضی مثلث‌های متساوی‌الاضلاع متساوی‌الساقین‌اند.	۳- هر مثلث متساوی‌الاضلاع متساوی‌الساقین است. (+)

۱۰) نوع استدلال زیر را مشخص کنید.

همه کودکان بازیگوش هستند، همه دبستانی‌ها کودکند؛ بنابراین بعضی از بازیگوش‌ها دبستانی هستند.

۱۱) نوع دلالت لفظ به معنا را در عبارات زیر تعیین کنید.

نوع دلالت	عبارات	ردیف
		ستون
	ناصر خانه خرید	۱-
	ناصر خانه‌اش را رنگ کرد	۲-
	ناصر حاتم است	۳-
	آن رفیقی خانه می‌جست از شتاب	۴-
	دالت لفظ انسان فقط بر حیوان	۵-
	دالت لفظ انسان فقط بر ناطق	۶-
	دالت لفظ دوات بر قلم	۷-
	دالت لفظ سقف به دیوار	۸-
	دالت لفظ درخت بر میوه	۹-
	دالت لفظ ماشین بر موتورش	۱۰-
	دالت لفظ خانه بر اتاق	۱۱-
	دالت لفظ سه بر فرد	۱۲-

۱۲) مبنای استقرار براساس بنا شده است و نتیجه یقینی از آن گرفت.

۱۳) مشخص کنید برای هر یک از نسبت‌های چهارگانه، چه قضایای محصوره صادقی می‌توان نوشت؟

۱۴) اگر در قضیه حملی، موضوع قضیه، مفهومی جزئی باشد، به آن قضیه می‌گویند.

۱۵) در تعریف ، با دسته‌بندی ویژگی مشترک و وجه افتراق، به تعریف شیء می‌پردازیم.

۱۶) از اقسام دلالت، «دالت تضمّن» و «دالت التزام» را همراه با مثال توضیح دهید.

۱۷) عبارات زیر ممکن است باعث ایجاد کدام مغالطه شوند؟

الف

قوم گفتندش که ای خر گوش دار خویش را اندازه خر گوش دار

ب) او چند غزل این شاعر جوان را خوب و بی‌اشکال خواند.

پ

گفتمش باید بری نامم زیاد گفت آری می‌برم نامت زیاد

ت

مکن تا توانی دل خلق ریش و گر می‌کنی، می‌کنی بیخ خویش

ث

حاکم بغداد حکمی کرد و می‌باید شنید تا که او باشد نباید کرد لعنت بر یزید

۱۸) قوت و ضعف استدلال‌های استقرایی زیر را مشخص کنید.

الف) هزاران سال است که خورشید صبح‌ها طلوع کرده است؛ بنابراین فردا نیز طلوع خواهد کرد.

ب) چند روز است در راه دبیرستان به دوستم برخورد می‌کنم؛ بنابراین امروز هم او را خواهم دید.

پ) در صد سال گذشته همواره در آبان ماه بارندگی داشته‌ایم؛ بنابراین در آبان امسال نیز بارندگی خواهیم داشت.

ت) میوه‌های روی این جعبه درشت و مرغوب‌اند؛ بنابراین کل میوه‌های این جعبه درشت و مرغوب‌اند.

۱۹) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

الف) استقرا

ب) استنتاج بهترین تبیین

۲۰) عکس مستوی قضایای زیر را بنویسید.

- الف هیچ مسلمانی کافر نیست.
- ب هر ایرانی وطن دوست است.
- پ بعضی حیوانات گربه نیستند.
- ت بعضی سنگها آهنی هستند.

پاسخنامه تشریحی

۱- تله گذاری

۲- برای آنکه رابطه‌ای میان دو قضیه برقرار باشد، باید جزء مشترکی میانشان وجود داشته باشد. به عبارت دیگر لازم است موضوع یا محمول یکی قرین موضوع یا محمول دیگری باشد. به همین دلیل به این نوع از قیاس، «قیاس اقترانی» می‌گویند.

مانند: هر نویسنده‌ای انسان است. هر انسانی متفکر است، پس: هر نویسنده‌ای متفکر است.

۳- کاربردی

۴- ۱- در مقدمه اول، این استدلال سعدی مصداق انسان است، اما در مقدمه دوم، انسان مفهوم است.

۲- در مقدمه اول، معنای انسان (یعنی آنچه انسان نامیده شده است) منظور است و در مقدمه دوم، واژه حیوان پنج حرف دارد.

۳- در مقدمه اول، ترامپ عنوان رئیس جمهور آمریکا است اما در مقدمه دوم، رئیس جمهور آمریکا چیزی است که عنوان بر آن صدق می‌کند.

۴- در مقدمه اول، باز به معنای باز بودن است اما در مقدمه دوم، باز نام یک پرند است.

۵- در مقدمه اول، کمیاب به معنای نادر است اما در مقدمه دوم، مصداق کمیاب است.

۶- در مقدمه اول، شیرین به معنای شیرین بودن است اما در مقدمه دوم، شیرین نام یک زن است.

۷- در مقدمه اول، غایت به معنای هدف است اما در مقدمه دوم، به معنای پایان است.

۸- در مقدمه اول، نقشه کشیدن به معنای برنامه‌ای ناجوانمردانه است اما در مقدمه دوم، نقشه کشیدن به معنای مهندسی آن است.

۹- در مقدمه اول، واجب به معنای غیرقابل اجتناب است و در مقدمه دوم، واجب به معنای مفید است.

۱۰- در مقدمه اول، فیروزه نام دختر یا زنی است اما در مقدمه دوم، فیروزه به معنای نوعی سنگ است.

۵- جملاتی که با «چیست» پایان می‌پذیرند با مبحث تعریف سروکار دارند؛ مثلاً، جلگه چیست؟ دلنا چیست؟ که برای پاسخ به چیستی آنها باید آنها را «تعریف» کرد.

اگر کسی پیرسد چرا بین ریل‌های راه آهن فاصله گذاشته می‌شود؟

باید برای آن «استدلالی»، به شرح زیر سامان داد.

ریل‌های راه آهن از آهن ساخته شده است.

آهن در اثر حرارت منبسط و در اثر سرما منقبض می‌شود.

بنابراین باید میان ریل‌های راه آهن فاصله‌ای انداخت تا اگر در گرمای تابستان منبسط شد ریل آهن جمع نشود.

۶- الف) دلالت التزامی

ب) دلالت مطابقه

ج) دلالت تضمن

د) دلالت التزامی

۷- ۱- نتیجه / این دو خط موازی نیستند

منفصل حقیقی نیست. دو خط سه حالت دارد متقاطع، موازی، متنافر.

۲- زیرا مقدمه اول آن غیرقابل جمع در صدق است، یعنی دیوار می‌تواند نه سفید باشد نه سبز.

۳- ۵ فرد است زیرا مقدمه اول منفصل حقیقی است پس از رفع یکی وضع دیگری نتیجه می‌شود.

۴- زیرا مقدمه اول آن غیرقابل جمع در صدق است، حسن می‌تواند در خانه باشد و نه در مدرسه.

۵- زیرا از وضع تالی، وضع مقدم نتیجه نمی‌شود.

۶- این شکل مثلث است زیرا از رفع تالی رفع مقدم نتیجه می‌شود.

۷- زیرا از نفی مقدم، نفی تالی نتیجه نمی‌شود.

۸- رود کارون پر از آب شده است از وضع مقدم وضع تالی نتیجه شده است.

۹- زیرا مقدمه اول منفصل غیرقابل جمع در صدق است و از رفع یکی وضع دیگری نتیجه نمی‌شود. می‌تواند هر دو گروه خونی که نام برده نباشد.

۱۰- گروه خونی AB^+ نیست زیرا مقدمه اول منفصل غیرقابل جمع در صدق است و از وضع یکی رفع دیگری نتیجه می‌شود.

۱۱- زیرا مقدمه منفصل غیرقابل جمع در صدق است و از رفع یکی وضع دیگری نتیجه نمی‌شود.

۱۲- در شیراز نیستیم زیرا مقدمه اول منفصل مانع‌الجمع است و از وضع یکی رفع دیگری نتیجه می‌شود.

۱۳- پس غرق نمی‌شود، زیرا مقدمه اول منفصل غیرقابل جمع در کذب است و از رفع یکی وضع دیگری نتیجه می‌شود. حسن می‌تواند در دریا باشد اما غرق نشود.

۱۴- پس سقوط نمی‌کند زیرا مقدمه اول منفصل غیرقابل جمع در کذب است و از رفع یکی وضع دیگری نتیجه می‌شود.

۱۵- زیرا مقدمه اول منفصل غیرقابل جمع در کذب است و از وضع یکی رفع دیگری نتیجه نمی‌شود.

۸- استدلال ۱ و ۲ مقدمه اول آن منفصل غیرقابل جمع در کذب است که از رفع یکی وضع دیگری نتیجه می‌شود.

اما استدلال ۳ و ۴ در منفصل غیرقابل جمع در کذب از وضع یکی رفع دیگری نتیجه نمی‌شود.

۹- ۲- تضاد - ۳- تداخل +

در تداخل تحت تضاد وقتی قضیه اول مثبت باشد قضیه دوم نمی‌تواند مثبت یا منفی باشد.

۱۰ استدلال قیاسی

۱۱

نوع دلالت	عبارات	ردیف
		ستون
مطابقی	ناصر خانه خرید	۱-
تضمنی	ناصر خانه‌اش را رنگ کرد	۲-
التزامی	ناصر حاتم است	۳-
مطابقی	آن رفیقی خانه می‌جست از شتاب	۴-
تضمنی	دلالت لفظ انسان فقط بر حیوان	۵-
تضمنی	دلالت لفظ انسان فقط بر ناطق	۶-
التزامی	دلالت لفظ دوات بر قلم	۷-
التزامی	دلالت لفظ سقف به دیوار	۸-
التزامی	دلالت لفظ درخت بر میوه	۹-
تضمنی	دلالت لفظ ماشین بر موتورش	۱۰-
التزامی	دلالت لفظ خانه بر اتاق	۱۱-
التزامی	دلالت لفظ سه بر فرد	۱۲-

۱۲ تخمین - نمی‌توان

۱۳ تساوی: هر الف ب است. بعضی الف ب است. هر ب الف است. بعضی ب الف است.

تباین: هیچ الف ب نیست. بعضی الف ب نیست. هیچ ب الف نیست. بعضی ب الف نیست.

عموم و خصوص مطلق: (در حالتی که الف < ب باشد): هر الف ب است. بعضی الف ب است. بعضی ب الف است. بعضی ب الف نیست. (در حالتی که الف > ب باشد): بعضی الف ب است. بعضی

الف ب نیست. هر ب الف است. بعضی ب الف است.

عموم و خصوص من وجه: بعضی الف ب است. بعضی الف ب نیست. بعضی ب الف است. بعضی ب الف نیست.

۱۴ شخصیه

۱۵ به مفاهیم عام و خاص

۱۶ به دلالت لفظ بر معنا که متضمن و دربردارنده بخشی از معنای اصلی لفظ است، «دلالت تضمینی» می‌گویند. به‌طور مثال در جمله «خانه‌ام را رنگ کردم»، لفظ خانه بر دیوارها و سقف آن دلالت دارد و شامل سایر بخش‌های خانه نمی‌شود.

به دلالت لفظ بر معنا که بر لازمه یک شیء دلالت می‌کند، «دلالت التزامی» می‌گویند. به‌عنوان مثال در جمله «خانه‌ام را دزد برد»، لفظ خانه تنها بر وسایل خانه دلالت دارد و شامل هیچ بخشی از اجزای تشکیل‌دهنده ساختمان خانه نمی‌شود.

۱۷

الف مغالطه نگارشی کلمات درباره کلمه «خرگوش»

ب مغالطه اشتراک لفظ (او چند غزل از این شاعر جوان را به زیبایی قرائت کرد یا چند غزل از این شاعر جوان را غزل‌هایی خوب و بدون اشکال ادبی دانست).

پ مغالطه نگارشی کلمات درباره کلمات، «زیاد» و «زِ زیاد»

ت مغالطه نگارشی کلمات درباره کلمات «می‌کنی» و «می‌گنی»

ث مغالطه ابهام در عبارات: حاکم بغداد دستور داده است که دیگر نباید بر یزید لعن فرستاد!

حاکم بغداد چنان حکم بدی کرده است که با وجود او، دیگر نوبت به لعنت کردن یزید نمی‌رسد! (اغراق در بد بودن حاکم بغداد)

۱۸

الف استدلال استقرایی قوی؛ زیرا از تعداد زیادی نمونه استفاده کرده است.

ب استدلال استقرایی ضعیف؛ زیرا این اتفاق کم و به‌صورت اتفاقی رخ داده است.

پ استدلال استقرایی قوی؛ تکرار نمونه‌ها در صد سال می‌تواند نشانه آب و هوای خاص در آن منطقه باشد و از نظر استقرایی استدلال قوی خواهد بود.

ت استدلال استقرایی ضعیف؛ این استدلالی است که معمولاً افراد سودجو از آن سوءاستفاده می‌کنند و میوه‌های خود را به افراد می‌فروشند.

۱۹

الف وقتی از مقدمات جزئی به نتیجه‌ای کلی‌تر برسیم که احتمال کذب آن وجود داشته باشد، استدلال را «استقرایی» می‌نامند. به‌عبارت دیگر استقرا استدلالی است که در آن ذهن انسان از قضایای جزئی به نتیجه کلی می‌رسد.

ب «استنتاج بهترین تبیین»، نوعی استدلال استقرایی است که دقیقاً مانند یک کارگاه عمل می‌کنیم. در زندگی روزمره بسیار کاربرد دارد.

۲۰

الف هیچ مسلمانی کافر نیست. ← هیچ کافری مسلمان نیست.

ب هر ایرانی وطن‌دوست است. ← بعضی وطن‌دوستان ایرانی‌اند.

ب بعضی حیوانات گربه نیستند. ← عکس مستوی ندارد.

ت بعضی سنگ‌ها آهکی هستند. ← بعضی آهکی‌ها سنگ هستند.